SPISY ADOLFA HEYDUKA

XXIX.

RITORNELLY

SPISY

ADOLFA HEYDUKA

XXIX.

RITORNELLY.

NÁKLADEM J. OTTY V PRAZE.

1902.

ADOLF HEYDUK:

RITORNELLY.

NÁKLADEM J. OTTY V PRAZE.

1902.

Tiskem České grafické společnosti »Unie« v Praze.

Průvodem.

Když někdy po svízelné práci denní toužil jsem okřáti v polích a lesích domova i ciziny, zavadila mi rychlými křídly často o hlavu myšlenka, kterou jsem do svého zápisníku načrtl obyčejně trojverším, jež jsem doma vytříbil a uložil. Tak povstala během času řada ritornellů, k nimž símě padlo mi do srdce již v slunné Italii a jež do osmi skupin roztříděné nyní vydávám. Jest to kytice drobných květů, natrhaných na toulkách za krásou, štěstím i mírem, či spíše jenom v slunci poesie kolotavý prach mého roztříštěného života.

A. H.

ČESKÉ AKADEMII

CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA

PRO VĚDU, SLOVESNOST A UMĚNÍ

ZA PŘÍČINOU JMENOVÁNÍ ŘÁDNÝM ČLENEM

DNE 18. ŘÍJNA 1890

VĚNUJE

Adolf Heyduk

I.

RITORNELL · PŘÍRODA.

1.

Mé duši zas den štěstí vojevodí;
vzlet myšlenky ji objal roztoužen,
a teď z ní smavý ritornell se rodí.

2.

Oj ritornelly s duší nerozlučné,
co jste? Nic víc než kapky krve jen
a snů mých nerozvitých hroby zvučné!

3.

Co ritornell? Vy mníte v klamné tuše,
že drobný trojkvět s písní keře snad?
Ne, plamen z požáru to zpěvné duše!

4.

Znáš ptactva zpěv a bzukot pilné včely?
znáš listu ševel, jemný růže dech?
toť harmonické jara ritornelly.

5.

Ven, k jihu přes hory — zde vše již charo —
tam ritornellů slunný polibek
v květ budí zpěvné duše spící jaro.

6.

Jak leknín ritornell jen v slunci voní,
květ z nitra dychne vůní po třikrát
a pak se uzavře a rosu sroní. —

7.

Dbej přírody a svého srdce hlasu;
kdo zákonům těch dvou chce vzdorovat,
smeť klidí pouze z hluchých žití klasů.

8.

Proč v bytí svého záhady se hroužíš?
Já věčná příroda tvá matka jsem,
ztrať ve mně se, kdo nalézti se toužíš!

9.

Chceš krašším míti svět? Hleď, vždy je hezký;
vždyť květné v dar mu dává v zimě mráz
a na jaře pták zvučné arabesky.

10.

Pan — symbol přírody, jež neumírá;
svět z prachu vstal a rozpadá se v prach,
a z prachu zas v svět kolotný se sbírá.

11.

Skloň pod žezlo se praboha všech bohů;
žij, miluj, množ se, jásej, jak chce on,
leč ne, jak zvykem vilných kozonohů.

12.

Pan — velduch je, zjev veškerého světa —
kdo vůli jeho mocí vzdoruješ,
žal klidíš jen a hyneš jako sketa. —

13.

V tvář pohleď Panovu, viz, svět z ní zírá,
on tvorstva duch je, rozkoš, žal i smrt;
my hynem jen, leč život neumírá. —

14.

Vše Panu v obět dej, co z hmoty vzniká,
ať je to květu dech, ať ptáka zpěv,
ať plodnost palmy z pylu datlovníka.

15.

Kdy Bůh as mezi lidmi nejradš dlívá?
Když ptačí duši sluncem zladěnou
svět veškeren mu aleluja zpívá. —

16.

V snech v domova-li slétáš drahé kraje:
zda zkvétajícím luhem myšlenek,
hlas mládí nezní ti jak zvonek z ráje.

17.

Ó pohleď na ty rudé zoře vzlety;
vše v růžích je, výš stoupá slunce div!..
Než pravda vychází, vždy rudnou světy.

18.

Rád světlušky zřím v letním lesa krovu,
leč nad jich millionů kmitný let
mám blesk, myšlenku božskou Perunovu

19.

Proud jarních vod, co stihne, rázem trhá;
ten zvrátí se, kdo v cestu by mu stoup',
leč vypluje, kdo mužně veň se vrhá.

20.

Květ na stromech, a na horách je sníh;
až spadne květ i sněhy na horách,
kvést budou ptačí písně na větvích.

21.

Vrch jara je! Z děv očí srdcem třese
jas blankytný: „Pojď, utrhni nás, spěš;
vždyť sasanky jsi také trhal v lese!"

22.

Ó hleď, ó hleď, kol zase jaro výská,
krev země vnikla v srdce květů všech
a ze sopky mých ňader ohněm tryská.

23.

Ven, v slunce ven, zpěv voní z duše ptačí,
květ růže purpurově zpívá zas —
a všude ráj, ať kam chce noha kráčí!

24.

Slét' na zem paprsek a líbá květy!
Ó jaký vznešený to básník jest!
Viz, v rosy drobných kapkách básní světy!

25.

Ký rozmanitý zázrak jaro tvoří;
vše samou bujností již neví kam;
i městská věž se hlavou v bystřeň noří.

26.

Luh mile zkvet', jím zpěvná bystřeň kluše...
Tak květem žití též vás chtěla nést,
mé děti předrahé, má zpěvná duše. —

27.

Mez květnatá dvou bratru pole dělí,
leč satan národům vždy mezníkem
jen hory sporů vyrůstati velí.

28.

Zřím stromy kvést a slyším sedmihlásky...
Ach, ze zapadlých zahrad mládí zas
sny omamnými voní růže lásky.

29.

Je klam, co díš — že cesty do prulomu
se s větví třešní vonný sype sníh;
to květu bílá krev je z ňader stromů.

30.

Ó pohleď jen! Zda nevlhnou ti zraky?
Pták na hnízdě! — Toť pyšný jeho trůn . . .
Zda není vznešenější než král všaký? —

31.

Štěrk na cestě, leč stromů květ v něm mnohý!
Toť dost! Vždyť těm, kdo u výš nesou svět,
zášt často hory vrhá pod mdlé nohy. —

32.

Jas, vůně kol a zář; jdu zkvetlým vřesem;
co pták, to zvon, co květ, to hvězda jest,
dnes teprv nebe nebem je, les lesem.

33.

Květ zlomený; nač rosa k němu letí?
vždyť její celot nezmladí ho již,
jak dívčí políbení líce kmetí.

34.

Jak Sardanapal na pokladu hoře
mře slunnou krásou zulíbaný den,
a vůkol zlata rozlévá se moře. —

35.

Zář rudá nad městem je rozložena,
den usíná; v cest kříži stojí sloup
jak Lotova kdys u Sodomy žena.

36.

Proč toužím ven, zvon večerní když zvoní?
Chci slyšet, hvězdami co zpívá noc,
co básní les a co květ v hruď mu voní.

37.

V kraj pohlížím, noc z lesů v nivy kluše,
a stíny vzpomínek mých májových
jdou pro písně si do květnice duše.

38.

Když leknínu zřím květ, jenž u vod stanu
pel ňader zlatý kmentem listů skryl,
vždy v jeho obraze zřím spící pannu. —

39.

Ó krásná noc; luh voní, šepce mlází,
a měsíc k hvězdám kráčí prozářen,
jak padišah, když do serailu vchází.

40.

Vždy myslím si, když rolník plní statky
a jejich střechy zlatí slunný jas,
že úsměv je to starostlivé matky.

41.

Co živo jest, i po staletích raší;
strom mocný vyvíjí se z trhlin skal,
kam ptáče druhdy drobné símě snáší!

42.

Mír, všude mír; v mé duši i v mém líci!
To matky noci ruce modravé
kraj snivý objaly i žal můj spící.

43.

Když hvězdy plát zřím v noční jara době,
mním, prchlých bohyň oči že to jsou,
jež smějí se a duši vábí k sobě.

44.

Muj chrám je les, v něm zpěv a barvy hýří;
tu netušeně rostou do nebes
a po obzor až sny svá křídla šíří.

45.

V les prořídlý můj slabý zrak se hříží . .
rej mušek zřím, či myšlenek to roj?
Vždy je jich míň; vždyť večer muj se blíží

46.

Jdu do lesa, když v otroctví se kácím,
zde v náruč padám sladkým záměnám
a vesel jak princ z pohádky se vracím.

47.

Jak v hrobě druhdy jest mi v lesa snětí,
jen moje duše žití záhadou
jak sivý holub černou houští letí.

48.

Hřbet hor je vyjasněn, důl mhou se skrývá;
kraj vůkol s důlu nelze uvidět . . .
Čím hrobu blíž, tím více svět se skrývá.

49.

Les zamlžen, z niv teskný křik zní vlhy;
už jeseň tu... kdo pro mne vzkřikne as,
až věčnosti mě zastrou šedé mlhy?

50.

Siv nebesklon! Jak teskné pohlédnutí!
Snad nebe příliš líbalo dřív zem,
teď kaje se a v šedém hávu smutí.

51.

Strom krvavými slzami lká v chladnu,
je pozdní jeseň už, pták odletěl...
jsem také rudý list a brzy spadnu.

52.

Zas ve vůni a smavém jasu tonem,
zas růží lásky pln je jara klín,
kup za kus života si jednu! honem! —

53.

Že srdce mé a duše má zas zkvetly?
Ó ne; to na vadnoucí žití keř
jen písní slední motýli se slétli,

54.

Pták rozpěl se, strom na květ žene mízu;
a já z paprsků jar svých ztracených
a slunných snů tkám duši zlatou řízu.

55.

Nad prázdným hnízdem tesknil pták až bědno,
já zřel, jak zvuků sladké krůpěje
a horké slzy jeho tekly v jedno.

II.

LÁSKA.

ČÁST PRVÁ.

56.

Co první lásky zjev, jenž v svět nás láká?
Dech vonný květů dávno zaniklých,
zvuk zmlklé písně ztraceného ptáka. —

57.

Ó, lásko, květe, který k slunci pne se,
a v žárném srdci země kořen máš,
ty zvadneš-li, svět v bláto rozpadne se!

58.

Má láska poslední je rovna prvé;
vždy moře to, dřív bouřné, klidné teď,
leč vždycky v záři červánků mé krve.

59.

Že nic ta láska. Mlčte, duchem choří!
Já dím, že světům vzejdou ráje zas,
až v každém srdci sluncem pozahoří.

60.

Nás všecky vzhůru nese lásky touha,
s ní teprv každý slavnostní je zvon
a bez ní nic, neb rolnička jen pouhá.

61.

Vždy láska v polibcích se jeví kradí,
jak Vesna zjevuje se v poupatech, —
a hřích je nekvést, nemilovat v mládí! —

62.

Že chladný jsem? Viz v sněhu kraje chudé,
já vzdechnu slovo láska třikrát jen,
a jedním rázem jaro na nich bude.

63.

Vše mění se, jak časové se točí;
dřív modré nebe, modrý zrak jsem chtěl,
dnes černé noci však a černé oči.

64.

V sen svého žití zimní spěl jsem dlouhý,
tu přání poupata, jež vadla už,
svých očí sluncem rozvila jsi v touhy.

65.

Což pro mne, slunce, shoř, anebo shasni,
já na zář jedněch očí pomyslím,
a půlnoc se mi na poledne zjasní.

66.

Jak rád tě mám, to nesnadno je říci,
leč zřím-li tě, sny zlaté v duši mám,
jak z jara včely štěp má v květné kštici.

67.

Svým okem na mne vzhlédneš-li jen maní,
hned srdce moje božským zázrakem
je sluncem ovito jak zlatou tkaní. —

68.

Chci o trůn písní v říši lásky státi,
chci růži žezlem mít, cit purpurem
a líbáním tvé duši kralovati.

Dí kacíři, že svět jest bez zázraků,
však každý k víře by se obrátil,
jakmile pohleděl by do tvých zraku.

70.

Zřím v blankytu dva velké, černé body —
dva sokoly, již letí do oblak...
tvé oči jsou; hleď do zrcadla vody.

71.

Buď světlo již, děl Bůh, a světlo bylo;
ty kdybys tenkrát zdobila ten svět,
pak byl by řek': Otevři oči, Vílo!

72.

Ty myslíš, že to slunce na poledne?
ach jak jsi dětinná, vše věříš hned!
Toť oka tvého pablesk, když se zvedne!

73.

Mou byla's, věz, už při zjevení světla;
já skalou omšenou jsem v lesích spal,
ty's na mém srdci rudým bořcem kvetla.

74.

Ty písně přeješ si? Hleď do mých tváří,
tam spatříš je, nechť zvučet neslyšíš —
vždyť na tisíce mi jich z oka září. —

75.

Co růže jsou? Věz, milostné to zpěvy,
vzlet jara jimi nebi jásá vstříc...
Mé nebe ty's! Což duše tvá to neví?

76.

Ty nevíš as, proč srdce moje stuně?
Já v snění pad' v tvých očí zlatou hloub
a nemohu již vyplouti z té tůně.

77.

Když temné oči svoje vzneseš vzhůru,
vždy myslím si, že dvé to divů jest,
jež z žáru ohně letí do azuru.

78.

Tvých očí dvojklenot se na mne dívá,
a srdce tvoje dumá; znám ten zjev;
když nebe spí, vždy hvězdičkami snívá.

79.

Když ondy stála's hory na pokraji
a dolů šla, vzplál v mojí duši sen,
že zrakem tvým dvě slunce zapadají.

80.

Z tvých očí ondy žhavé hvězdy slétly
v hloub prsou mých; spěš, ňadry žár ten has,
než slunným požárem má duše zetlí.

81.

Ty divíš se, že zrudlo moje líce?
Vždyť popálil je ohnivý tvůj zrak,
ty srdce mého vesny kouzelnice!

82.

Svou květnicí má duše tebe něží;
v tvém srdci plno poupat růžových,
a postať tvá jest lilie vždy svěží. —

83.

Že dvojí život máš, kdo v světě tuší?
vždyť kveteš zjevně jednou všemu v div
a tajně podruhé v mé zpěvné duši.

84.

Dav labutí plul nebes tůní smavou,
když na tebe jsem vzpomněl roztoužen;
tlum bílých písní byl, jenž táh' mi hlavou.

85.

Když slunný zrak tvůj v mé se oko dívá,
tu musíš hloub mé duše vidět přec,
že jaro hlasně růžemi tam zpívá.

86.

Ó vnadná jsi! Tvou něhou klesám zpitý,
jak slunným jara vínem zpěvný pták
a krásy kněz před božstvím Afrodity.

87.

Jak slunce zrak tvůj čarodějně hoří,
já malý okamžik veň políral,
teď přede mnou se stále nové tvoří.

88.

Proč při Tvém zpěvu hlava má se kloní?
Já udiven své srdce poslouchám,
v němž každá krůpěj krve krásou zvoní.

89.

Jak blažen jsem a žehnám vzletu chvile,
kdy duše moje vonnou našla skrýš,
jak světluška v tvé lásky růži bílé.

90.

Z mých ňader hejno přání k tobě vzlétlo,
jak děti z chýše na luh v jarní den;
vždyť duše tvá i srdce všecko kvetlo. —

91.

Jsou květiny, jež tajná křídla mají,
jich tkneš-li se, hned zmizí odletem;
ty's rovna netykalce v lesa taji.

92.

Hleď, kvítím zpívá roztoužená země,
když slunce zlíbá ji; ty's nad ně však;
tvým polibkem hvězd nebe zkvétá ve mně!

93.

Už všecku duši mou tvá bytost chvátí,
a na tvůj sladký ret-li pomyslím,
hned všecko vůkol mile zrůžovatí.

94.

Zas prstem růžovým mi jaro kývá,
snad že mé srdce rozkvetlý je bez,
v němž láska tvá jak sedmihlásek zpívá. —

95.

Ó pohleď jen, jak štěp se květem zdobí!
O našich srdcí štěstí zvěděl snad
a v slunce polibcích nás napodobí.

96.

Ten růží, onen lilií tě zove,
vždy květem jakýms jím tě kouzlí sen;
mně's zoře žití zlatě purpurové!

97.

Hleď, zlaté květy v modrém nebi raší,
a srdce mého zpívající sen
jak motýl k růži k tvým se ňadrům snáší. —

98.

Svůj svátek zelený kraj slaví všude
a slunnou radostí je prozářen.
Kdy srdce tvé mi láskou kvésti bude?

99.

Proč oči mé jak letnic ohně planou?
Jsem přeblažen; vždyť v krásy krupějích
s tvých sladkých rtů mi písně kanou.

100.

Kdy ritornelly v srdce mi se slétly?
Když růže okamžiků blažených
nám v jedné květnici dvou ňader zkvetly. —

101.

Žel, posud pisklem jest mé lásky štěstí,
tož na svých ňadrech už je odchovej,
by skřivánkem se v nebe mohlo vznésti. —

102.

Jsem hříšníkem; mé duši třeba líku,
tož skroušeně se tobě zpovídám,
bych přijal hostii tvých něžných rtíků. —

103.

Pták ozýval se blažen v růže klínu,
a z duše mé se vznesl ritornell,
když jsem tě v náručí nes' přes bystřinu.

104.

Kdys v parku žertem zavřela's mi bránu
já ritornellu lancetou tě bod'
a polibky pak léčil jsem tu ránu.

105.

Den žehnán buď, v němž u pšeničné meze
my snoubili své duše polibkem,
nechť bez svědků a bez kroužků a kněze! —

106.

Tvůj život dřív sen poupěte byl pouhý,
leč v plnou růži rozvily tě v ráz
mé krve jarní bouř a zář mé touhy.

107.

Hleď, zlatá hvězda pyšně nebem kráčí,
ta nechať v slunce promění se hned,
přec na jiskru mé lásky nedostačí.

108.

Jak žehnám jara době s mraků četou,
jichž blesk sad duší našich podpálil,
že plamennými růžemi teď kvetou.

109.

O mám tě rád přec jinak, věř, než jiní,
kdo nad mne v jasu tvojí přízně jsou,
leč myšlenkami bílý zjev tvůj špiní. —

110.

Má láska k tobě přesadit se nedá,
vždyť její kořen mocně rozvětven
v střed duše mé se z hloubky ňader zvedá —

111.

Že ve snu zřela jsi, jak v zář se slily
dvě růže pojednou, a jas byl kol?
To naše duše, věř, se políbily!

112.

Proč blednu hned, hned nachem tvář se nítí?
To citu mého červánková zář,
a růžové mé lásky vlnobití!

113.

Sny duše mé jsou šedé, všecky šedé,
tož k růžím lásky si tě touha má
a do zelených lesů k hodům vede.

114.

Viz, na stráni se sloní zlatá réva!
Mou révou ty's, jí zpíjí se můj ret,
a jas tvých vnad žár do krve mi vlévá.

115.

Když vstříc mi hledíš okem plným jasu,
hned duši moji obaluje květ;
chce vonět jen a nedbá chlebných klasů. —

116.

Mé myšlenky mdlým churavěly steskem,
leč jako orli vzlétly k nebi zas
tvých očí slunným přivábeny leskem. —

117.

Jsou kouzelna tvá ústa sladkozvuká!
Ty večer na růži se usměješ,
a v úsvitu dav poupat na ní puká.

118.

Když řekla's: Tvou jsem po vše živobytí!"
sen krásný změnila's mi v skutečnost,
já v krásný sen teď změnit chci tvé žití! —

119.

Mně tebou slétl s nebe anděl světla,
a s hvězdných sfér mé duši hudbu snes',
by písněmi a pohádkami zkvetla. —

120.

Být svými naše duše neustanou,
nechť ohněm záští svět je roztopil
a spálil jako diamant svou hanou. —

121.

Ach mládí čas; jen chvilku život zlatí!
Kéž lásky květ, jejž s ňader natrhal,
mně aspoň plodem drobných písní vrátí. —

122.

Ach, divná pout je k lásky svatokříži,
tvých vlastních ňader zve tě na ni zvon,
a v cestě vášeň v prs ti dýku hříží.

123.

Co za věk slovy k vyslovení není,
to v obejmutí druhdy jediném
rtů plamenných nám zjeví políbení. -

124.

Proč jihu trojverším mé srdce znělo?
Tam mandloň rozkvétá; touž nádherou
v mém objetí tvé rozkvétalo tělo.

125.

Tvůj hoří ret a sluncem zrak se nítí;
buď žít, buď mřít! Nuž, jedno vykonej:
bud rty mě spal, buď zrakem vrať mi žití!

126.

Proč slunnou vášeň mdloba hříchem zove?
Kde svatou vodou kropí kněz jen pýř,
tam nezkvétají růže purpurové.

III.

LÁSKA.

ČÁST DRUHÁ.

127.

Div — vesmír — v našich srdcích láskou vzrůstá:
prach těla zemí, nebem duše jest
a hvězdami je zrak a sluncem ústa.

128.

Že láska to, jež lidstvo nejvíc týrá?
Ne, ne, spíš vášně zdivočelý hon,
jíž člověk z anděla kles' na satyra. —

129.

Vždy dražší skvosty žádá láska míti;
od listů poupě chce, od poupat květ . . .
Jen věčná touha veškero je žití.

130.

Hleď, jaro skonalo, kraj ustal v zpěvu,
les mlčí, běda! Potěchy kde zdroj?
Spěš srdcem na srdci kvést pro úlevu.

131.

Viz, svlačec ovíjí se kolem klasu!
Proč nechceš ty se k druhu přivinout,
by víno pil tvých úst a vůni vlasu?

132.

Co rozkoš lásky jest, bys vědět chtěla?
Ó tušení! Je krvavý to blesk,
jenž vzplál, by zničil žal i tíži těla!

133.

Duch jatý láskou v červánkách se noří,
leč sotva že se křídly těla tknul,
v žár vášně vzplápolá a bleskem shoří.

134.

Tkvěl na tvém rtu jsem blažen krátkou chvíli,
a věštcem svaté krásy stal se duch,
leč srdce, jato vnad tvých kouzly, šílí.

135.

Lvy v krvi mám, žár duší se mi valí,
ó spěš svým polibkem mě zkonejšit
a květem vnad svých skrotit, šotku malý.

136.

Kdys v luně jsem tě zhlédl šatu prostou;
kde stála jsi, zkvet' liliový trs,
a kde jsi snila, bílé růže rostou.

137.

Zář vnady tajemná v tvých očích hárá,
když líbám tě, roj jisker srší z nich;
či zlatých křídel jsou to písně jara?

138.

Ty hněváš se a marně vstříc ti chvátá
mých písní tlum; tvých ňader bouřný vzruch
mé stíhá duše zpěvná skřivánčata.

139.

Má píseň touhy lesem vstříc ti letí,
však hněvný stíhá ji tvých očí šíp,
a s kleslým křídlem s kypré padá sněti.

140.

Mně hoří hruď a hlava se mi točí,
jsem rudou září rtů tvých okouzlen,
a tajným vínem zpit tvých žhavých očí.

141.

Když stesk mou duši šedě obetkává,
tu pavučin těch pásma strhá hned
tvých sdílných políbení báseň žhavá.

142.

Věř, že bych umřel s trojnásobnou chutí,
jen kdybych z písma byl se dověděl,
že v nebi tak jak ve tvém objetí.

143.

Kdy krev má žene v květ, jenž v taji puči?
Když při polibku mře tvých očí žár,
leč žití zpěv ti v klenbě ňader zvučí.

144.

Jak děsno po zvlněném moři plouti,
však když tvá ňadra zvlní lásky vzdech,
hned chtěl bych v kolébce té zahynouti.

145.

Rád umřel bych, jen kdybych věděl prve,
že budou za hrobem též růže kvést,
a sladká rozkoš vonět z dívčí krve?

146.

Tvé rty se chví a šepcí; co as věstí?
Než proč se ptám? Ať vyřknou třeba smrt,
i ta z nich pohádkou mi bude štěstí!

147.

Jak láska přichází? Kdož vědět může?
Hned jako bílý den na zkvetlý sad,
hned jako vůně z ňader černé růže!

148.

Pták na větévce zpívá zkvetlé třešně . . .
To láska jest; jen o list zavadíš,
již u výkřiku ulétá nám spěšně. —

149.

V sad lásky tvé mě nesly žití vlny,
leč v liliích tvých paží hynul jsem,
a rtů tvých růže byly klamů plny.

150.

Ty's rtu růží svých líbala mi čelo,
až hruď má vzplála blaha plamenem,
leč hádě lítosti v něm zasyčelo. —

151.

Ó věčnost lásky! Klam to v zlatém rouše!
Viz obraz věčnosti! Toť lesklý had,
jenž v kotouč svit se do ocasu kouše!

152.

V hloub duše mé se dýkou láska vryla,
ty rány zvolna zpěv mi zahojil,
leč hrotná dýka posavad tam zbyla.

153.

Vždy mírná jsi, jak mladá Vesna snivá,
leč přízeň tvá, zář slunných očí tvých,
jak její jest; co chvíle proměnlivá. —

154.

Sfinx záhadná! . . Ten název též ti sluší!
Co němým rtem, co okem ztrnulým
již nasypala's otázek mé duši!

155.

O lásky naděje, ó lásky klamy!
Já všechen život lásky čekal jsem,
a teď když přišla, srdce probodla mi! —

156.

Je hanbou prý smrt z ženy útlých rukou
v ráz dej mi ji, tu hanu snesu rád,
jen lhostejnosti své mne netrap mukou. —

157.

Že neměl jsem tě rád? Aj, v žití boji
co vysnil jsem, co dobyl jsem a měl,
vše pohřbeno je v hrobce duše tvojí.

158.

V ráj lásky šel jsem trním nohou bosou;
Tvé růže zkvétají tam posavad,
mé dávno opadaly žhavou rosou.

159.

Já lásku žďál a v posled přišla hana.
Žal pil můj jas a co mi zanechal,
je rmutný vzdech a vláha očí slaná. —

160.

Když vzlétnout chtěl jsem pro hvězd zdobu mnohou
a křídla srdce zvučná jsem už vzpial,
tu v smíchu stoupla's na ně ty svou nohou. —

161.

Ó žel, ó žel! Co s vínem tím se dělo,
jež z kalichu tvých rtů jsem ondy pil! . .
Proč jsem ho nedopil! Teď vykypělo?

162.

Ty's klamala; mně v tvář vyhrkly slze;
a přece smířen děl jsem „dobrou noc",
leč jitra má se všecka tratí v mlze!

163.

Všech nejrychlejší křídla přeletavců
má láska; oči bystřejší má ryb,
srst tulení a zuby nad hryz dravců.

164.

Má duše byla blankytovou tůní,
kde bílý leknín kvet', ty's vílou však,
jež vylíbala všecku jeho vůni.

165.

V tvém objetí smrt štěstím měl jsem každou,
ty's nepřála mi klidné smrti však
a duši svou jsi potřísnila vraždou. —

166.

Vzor ženy chceš a toužíš po ní v muce?
Chceš perlu? Sáhni v moře bouřný vír,
snad některá ti maní utkví v ruce.

167.

Snil o tobě jsem s ruží v rukou ladnou . . .
v ráz vzplál muj hněv, já růži rozškubal,
by květem vyronila krev tvou zdranou.

168.

Že oči žen dva sluneční jsou ptáci?
Já myslím spíš, že dvé to žití střel,
jež koho raní, srdcem zakrvácí.

169.

Že haním tě? Ne, nevzpomínám ani,
ty duši mé jsi navždy lhostejnou;
jen rozvášněn kdo miluje, ten haní. —

170.

Tvé srdce jesti propast bezeměrná;
mně k hrůze svitla do ní náhodou
kdys tygřích očí tvých dvě slunce černá.

171.

Jej odkopnout bys, Afrodito, měla,
kdo přichází, by na oltář ti klad'
ne duši svou, jen hlínu svého těla. —

IV.

VLAST. PRÁVO. SVOBODA.

172.

Že sluncem vlast, v tom naděje i víra,
nechť mrak ji skryl, přec zářit bude v svět:
den hasne jen, leč slunce neumírá.

173.

Dřív pěvcům zapadalo srdce v květech,
když zbožně vzdechli slunné slovo vlast;
leč zázrakem to bude po stu letech!

174.

Kdo nemiluješ rodnou vlasti hroudu,
jsi míň než světa nejbídnější tvor,
a s vlky doupě měj a se psy boudu!

175.

Jsme skřivani, vrah jestřábem je houšti,
an zákeřný zná zákon dravců jen,
když na zpěváky střelhbitě se pouští!

176.

Zda Čechu nalézti lze srdce klidu?
Vždyť krvácí mu věk už za věkem
vlast matka svobodou a právy lidu!

177.

Už věky z našich slz se moře rodí
a přece plujem dál, leč loděk kol
mrak lačných žraloků se stále brodí. —

178.

Ať stádo vlků teď nám všecko bere,
já vím, že v dějin arenu stoup' čas,
v němž lvi se rodí na ty vlky šeré!

179.

Ať nejásá, kdo v porobu nás vleče!
V zlé chvíli jaře nabrousíme zas
o tvrdé lebky otců pádné meče.

180.

Čech s Němcem poznali se věru dosti,
vždyť Němec Čecha z lhostejnosti zná,
Čech Němce z křivdy zas a ukrutnosti.

181.

Že stokrát větší jste, než posud víme,
nuž, stokrát větší naše bude čest,
až v svatém boji vám se ubráníme! —

182.

Jak vzteká se to kolem nás a vyje!
V před prsa jen — i nejostřejší meč
a kule vražedná práv neubije! —

183.

Když padli dřív — jak jsme se proměnili! —
kdo v bojích za vlast cedili svou krev,
vždy styděli se ti, kdo živi byli.

184.

Nechť chlebař dí: „Co vlast? Jsme v době nové!
Chci jíst a pít a bezstarostně žít!..“
Ty vlast braň vždy; vždyť sup jí srdce klove!

185.

Vždy rabem jest, — jen šílenec mu věří —
kdo práva jiných touží zavraždit
a svobodu jen dle svých chtíču měří!

186.

Za lásku národu jen právo ručí;
kdo pěstí buší lidu v obličej,
ten krvavé ho jenom pomstě učí.

187.

Svuj k svému stůj, hruď k hrudi, srdce úže!
Krev po otcích a píseň zděděná
víc nežli pluky kyrysníku zmuže!

188.

Kam lidstvo veškerého světa chvátá?
Kdož tušit muž'? já vím jen jeden cíl:
nás metou všech má svoboda být svatá.

189.

Duch lidstva nedá zhynout nám a padnout;
za jmeny: Žižka, Hus se ozve: Čech,
a při jich zvuku budou starci mladnout!

190.

Kdo soudí jenom podle liter směsi,
ne svědomí jak káže mu a Bůh,
ten po zákonu sebe sám ať věsí.

191.

My jsme a budeme, jak dřív jsme byli;
vždy dovedou — i v jařmu bojovat,
kdo v jařmu bezvolné se narodili! —

192.

Líp byli bychom vítězstvím si jisti,
kdy školou práce byl by život náš,
ne školou sváru jen a nenávisti.

193.

Vrah nepřítel vždy blíž a blíž k nám chvátá . . .
Vstaň, lide, v čas! . Spěš právu na pomoc,
ty svatý odboji, ty vzpouro svatá! —

194.

Duch svobody je rek, jenž právo hledá,
sběř lotrovská ho může křivdou štvát,
leč uvěznit a zabiti se nedá. —

195.

Muž poctivý má přímost vždycky dlátem,
když pravdu teše v balvanitý svět,
ať ohněm mře, ať poházený blátem.

196.

Kdo za vlast kráčíš v boj svým bratrům k vděku,
radš s mečem v srdci padni na svuj lán,
než s nohou zkrvácenou od útěku.

197.

V svém právu stuj; vzdor v křivdě sílu dává;
viz, žhavá okuj srší do všech stran,
když z železa se v ohni ocel stává.

198.

Když za svobodu hlavu Čech dal prvý,
proud nachu rudý po vší zemi tek' —
a teče posavade naší krví! —

199.

V tom divných času bouřném vlnobití
vždy přesvědčení majákem ti buď,
jenž ukazuje cestu mořem žití. —

200.

Vlast, právo, lid! Však nevím, co by chtěli,
kdo na mísu váh lstivě falešných
v ráz nedovedou padnout svými těly. —

201.

Vždy hrdě vztyč svou hlavu v práva boji,
vždyť rány ty, jež meč nám zasadil,
zas v ohni krve kalený meč hojí.

202.

Vy, volní, ej, jen rubejte nám hlavy!
Tu svobodu vždy blesky rozmetou,
jež svému šiku vůdcem vraždu staví! —

203.

Čas kupec podvodný, jenž měšcem zvoní,
leč třebas k měšci hodil ještě meč,
přec jazyk váhy ku právu se kloní. —

204.

Pán národy běd mořem k štěstí vodí,
jich chrání bolest, matku zázračnou,
jež čím je starší, tím víc hrdin rodí.

205.

Zjev božský Svobody kdy člověk zhlédne?
Všem tyranům až rakev zrobí Čas
a družná láska na jich stolec sedne. —

206.

Král s myslí otroka jest rabem přece,
spíš králem rab je s myslí královskou,
nechť pytlem žebráckým svá tíží plece.

207.

„Co tobě do toho?“ vždy tyran říká,
když křivdě bránící se mrská lid…“
Ty týráš jej, leč krev z mých ňader tryská!

208.

Vojsk šíré lesy silou zemí zvete?
Toť jenom hráz, již věky stavěl strach,
leč Samum nadšení ji rázem smete!

209.

Tuž dítě své a přímým uč je býti;
věz, nemiluje v stáří volnost ten,
kdo jemným jhem se oděl v útlém žití.

210.

Ne těch, kdo právy dávnými se chlubí,
leč těch, kdo dovedli je zachovat,
zášť nezničí a zloba nevyhubí. —

211.

Všech větší Právo vládám strojí pikle,
jím hrdý král, jenž včera pevně stál,
dnes jako slabá trest se chví a vikle.

212.

Duch velký jest, kdo vášně, když se vzruší,
zná v pohněvaném lidu zkonejšit,
leč bohem jest, kdo probouzí v něm duši.

213.

Jen v bílém žáru železo se taví;
jen v bouři navrací se jarní čas
a svoboda, když rek se k reku staví. —

214.

Zda schopni ti jsou k obraně a k boji,
jež s Lhostejností plodí Požitek,
a Všednost kolébá a Planost kojí?

215.

Kdy štěstí všemu světu zavévodí?
Až bílou pravdu zlatý zlíbá cit
a bratrství a smilování zplodí. —

216.

Ej, hyne čas náš, hyne drahne roku!
Svět bez Krista je, Jidáš z mrtvých vstal,
a národ šlapaných je bez proroku!

217.

Kdo vykoupí as společenskou bídu?
kněz zlatem opásán, rab provazem;
pych pánum kryje stul, a nouze lidu!

218.

Kříž u cesty a na něm Spása světa!..
Že za trpící lidstvo umřel Bůh,
kdy asi splní se ta krásná věta?

219.

Bůh, láska bližních, vykoupil nás kdysi,
dnes na Golgotě námi křižován
jak dříve mrtev mezi lotry visí.

220.

Div Svobody vždy výš a výš se nese,
jen šílenec ho touží sestřelit,
vždyť, padne-li, svět všechen sesuje se.

221.

Služ cizím k prospěchu, kdo duchem slep jsi,
svůj statek pal a vraždi vlastní rod —
a na měsíc pak kňuč a štěkej se psy! —

222.

Co rozum chce, ne co ti jiní káží,
vždy věrně čiň; to moudrých zákonem,
blb jenom blbých rozkazů si váží! —

223.

Pes bez kázně rád zdivočí a zvlčí —
a bezpečnosti neprospívá ten,
kdo vlky kousán je a přece mlčí. —

224.

Buď kdokoliv, jsi vždycky darebákem,
své srdce zapřeš-li, svou řeč, svůj lid,
když přikryjou ti hlavu zdobným čákem.

225.

Lží, bajkou děti skonejší se chvíli,
když líná chůva touží, by šly spat;
vždy vlády chuvou nám, my děti byly!

226.

Proč nepřátelé, nám se posmíváte
a hlav nám nadáváte ježatých?
Ne v kšticích my, vy ježky v duších máte!

227.

Ač ostří pomsty nad hlavou ti visí,
svým pánem buď; líp z dřevěné jíst sám
než s otroky i z králů zlaté mísy.

228.

Na pudly stačí prut, jen švižný-li je,
leč sečnou vezmi si i palnou zbraň,
kdo hněvem puzený jdeš na bestie!—

V.

RODINA.

229.

Mám býti sám? Žal ze všad ke mně kluše,
zas bez světlice je má teskná hruď;
na křídlech snů, sleť, matko, v chrám mé duše!

230.

Být chceš-li střízliv po divokém kvasu,
jen zamysli se v mrtvé matky zrak
a do pohádky mládí zašlých časů!

231.

Ač stár jsem už, mním na mládí-li zvěsti,
přec struny duše mé se třesou hned
a sladce zvučí vzpomínkami štěstí.

232.

Jsou vánoce a svět chce kvést? Ó divy!
To vlaštovky mé duše letí k vám,
vy mládí mého prozářené nivy!

233.

Rád v mládí svého dálném bloudím lese,
leč teskliv jsem; a s křídlem raněným
má duše s dřeva na dřevo se nese.

234.

Zle hynul jsem a v hrob jsem toužil jíti,
leč z černých nocí očí ženiných
zas zázračné mi vzešlo slunce žití.

235.

Jsme sdruženi a jaro v srdci nesem';
nechť od hor v jizbu zabíhá nám mráz,
tvé písně ptactvem jsou a sny mé lesem.

236.

„Muž s ženou jedno buď“ — tak vzkaz zní s nebe —
„ať bouř, ať radost, družně všecko nes! . .“
Mne kmenem máš, já korunou mám tebe!

237.

Můj život pro tebe buď květ vždy nový;
má duše zavřela tě ve svůj klín,
jak zlatou včelu kalich jasmínový.

238.

„Jsi sobíkem, chceš většinou vše sám!..“
Ba pravdu díš; vše s tebou nesdílím;
mé blaho máš, žal sobě nechávám!

239.

Kde štěstí jest? Jen v dětských očí plání
a v první lásky bílých poupatech
a v písní motýlovém polétání.

240.

Víš, kdy se jaro žití v síň tvou vrací?
Když květy dětí tvých v nich rozkvetou
a polibky v tvář létnou ti jak ptáci. —

241.

Mé žití nebylo než večer dlouhý,
leč zřel-li jsem v zrak dětský, všecky v ráz
v něm lámaly se paprsky mé touhy

242.

Zrak dětský s mým-li setká se a zjasní,
v ráz mládí pohádkou mi všechen svět
a všechen zkvétající život básní.

243.

Nechť v hrobu temnotách tvá mysl bloudí,
vždy na světlé se žití vrátíš hned,
když z dětských očí v srdce mir ti proudí.

244.

Šel života jsem zasněženou plání,
leč milé ženy ňader příkvětem
svět rázem tonul v jara usmívání.

245.

Mně všechen svět zdál tonouti se v štěstí,
když do kytice dnu mých povadlých
Buh kázal z nebe Jarmilku mi snésti!

246.

Ty's umřela; v mých ňadrech bolest vzplála,
a když jsem jí chtěl s písní uletět,
mé duše křídla vzdorně polámala.

247.

Jen na mžik slétla's z andělského davu,
hned ostrý života tě spálil dech,
a místo růží trn mi ovil hlavu.

248.

Kol chlad, ó pojď, hleď slunným na mne zrakem,
sny v šedé hlavě mé, věř, rozkvetou,
a duše má se zlatým stane ptákem.

249.

Rtem ženy své jsem vyplul z žalu víru;
jak slunce nad jich mořem zvlněným
plál její zrak, až zapad' v duše míru.

250.

V den bílý přešla noc mé duše tmavá,
když po Jarmilce zjasnila mi hruď,
jak slunce po jitřence, Lidka smavá.

251.

Roj netopýrů byl v mých ňader skrytu,
leč Lidušky mé prvním úsměvem
roj drozdů z nich se vznesl do blankytu.

252.

Když oko mé žár rozněcuje zlosti,
a dítě moje pohladí mi tvář,
hned v duši sladký mír a klid se hostí. —

253.

Má Liduška zář v černých očích chová . . .
Co za let patnáct bude as z těch hvězd?
již teď jsou sluněčka to nehotová.

254.

Jak rád tě mám, ta trojverší ať věstí!
Ty slétla's s nebe jarem kvetoucím
na suchou ondy snítku mého štěstí.

255.

Svět tebou zmlád'; vše leskne se a voní;
můj dech je narcis, květný opilec,
jenž zpit tvou něhou v dumách hlavu kloní.

256.

Když hlavička tvá k srdci se mi skloní,
hned citu keř v něm samá růže jest
a hoří rozkoší a štěstím voní.

257.

Mne dotkneš-li se polibkem jen letem,
tu čarodějně ovíjí se hned
svět vukol všechen písní zvučným květem -

258.

Víš co to jest, čím srdce moje buší?
Věz, temný ohlas sladkých zvonů jen,
jejž rozpěla's svým zjevem v moji duši.

259.

Jak příroda se všecka rozjasnila!
Tak nádherný je nebes blankyt zas,
snad, Lilo, v něm zář tvé se duše slila!

260.

Hleď, Lilo, v důl, z kad skřivánek k nám krouží! . .
Chceš vědět proč? On jarní píseň svou
v mé slunné lásce k Tobě vypět touží.

261.

Že v lednu růže kvetou, kdys mi děli,
já hned jim přisvědčil, vždyť věděl jsem,
že poupata tvých rtíků uviděli.

262.

Jas očí tvých-li v mou se duši vlívá,
hned v prsách rozkvétá mi růží sad,
a každá vůní svou v něm hymnus zpívá. —

263.

Viz, v zlatě tone niva v šíř i v dáli,
a jak ji slunce v zlatý halí šlář,
tak, Lilo, duše má Tě v lásku halí. —

264.

Tvé dětské rty vždy k zpěvu hruď mi vzruší,
můj lékař jsi; kéž všecky proměníš
na sladké písně výkřiky v mé duši!

265.

Tvá políbím-li ústa purpurová,
hned jako růže vůni v ňadrech svých
má duše v kalichu svém píseň chová. —

266.

Klas v podzim udusaný s jara klíčí;
mým jarem, Lilo, buď, jsem šlapán též,
ať zpěv můj v zlaté klasy zas se vztyčí.

267.

Má duše v něh tvých cisterně se plaví,
jak bílá labuť v horských jezerech,
když zlaté slunce v červánky se taví. —

268.

Že roje běलásků se v slunci sněží?
Ne, ne, to bílé myšlenky mé jsou,
jež med z mé Lily květné krásy těží. —

269.

Viz, po zemi plášť mlžný Jeseň plouží!..
Ó dítě mé, pojď, na má ňadra spěš!
vždyť po květu a písních srdce touží. —

270.

Ty chvěješ se, že bouř se žene z dáli?
pojď v náruč mou a k srdci mi se viň;
drž, útlý květe, omšené se skály.

271.

Stesk v srdci mám, blesk žalu hruď mi ryje,
leč ve zvučících duše akordech
spí pro tebe mé lásky symfonie!

272.

Když líbám tě, tu duši úzko není,
a něžným rtíkem-li se usměješ,
je plna hvězd jak noci v podjesení.

273.

Proč třesu se, když choro v lužko lehne
mé dítě? Ach! Strach zžehá starou hruď,
a bojím se, že náhle v požár šlehne.

274.

Ó přeběda, smrt k lůžku se ti shýbá!
Ó kéž jak slunce z rána nebes tvář,
Bůh líčka tá mi do červánku zlíbá!

275.

Ty's odešla; ó jak to ňadra tísní!
Mně struna lyry hoří pod rukou,
když kráčím světem vzpomínek a písní.

276.

Prch' život už, mdlá doba přišla kmetství,
leč v čela mého vrásce nejhlubší
je pochováno, Lilo, Tvoje dětství.

277.

Co všecko měl jsem dřív a co mi zbylo?
Mé myšlenky, vždy líbají ten čas,
když na mém srdci kvetla jsi, ó Lilo! —

278.

Vy oči Lily mé, vy studně krásy,
proč nevedly jste bludnou duši mou
v skrýš štěstí touženou, v můj Betlem spásy?!

279.

Když anděl smrti líbal květ tvých tváří,
já v černé noci žalu zapadal,
leč něha tvá mi stále v duši září.

280.

Hle, květu mrtvola sní v písní knize . . .
To vidím-li, hned na tě myslím zas,
jak v rakvi spíš, má Lilo, v bílé říze! . .

281.

Jsem trosečník na vetchém žití vraku;
vždyť poklad muj, mír duše, utonul
v tom moři záře, Lilo má, tvých zraku.

282.

Vždy žízniv míru jsem, kam noha kročí,
to od těch dob, co žití otřesem
znik', Lilo, pramen blaha mi z Tvých očí!

283.

Ty máš už klid a toneš v nebes záři,
leč jako na mrtvole ozdobou
tkví slzná vzpomínka v mé zryté tváři!

284.

Dne z očí tvých už Bůh mi nepřisoudí.
ne sluncem oko tvé, teď lunou jest,
jež v zbořeništi mého štěstí bloudí. —

285.

Ach, znikla jsi jak za jeseně ptáče,
teď srdce mé nic není víc než zvon,
jenž teskným zpěvem pro mrtvého pláče.

286.

Proč bojím života se teskných mraků?
Vždyť navždy znik', jenž duši vyslunil,
ten božský zázrak Liduščiných zraků!

287.

Květ úsměvu tvých voněl blaha štěstím,
ty naděje v hruď vsadila's mi keř,
já snů svých polibky jej posud pěstím.

288.

Vždy výskal jsem, když kvetla jsi mi v klíně,
teď v síti snů můj zvolna hyne duch,
jak sivá muška v šedé pavučině.

289.

Mé nitro zjevem tvým se všecko stkvělo,
leč když z mé náruči tě anděl vzal,
vše náhlý zžehl blesk, co dřív tam tkvělo.

290.

V tvůj krátký sen muj duch-li peruť vnoří,
hned rosný cit mi žití na květech
jak v kapkách roztavené zlato hoří.

291.

Co mrtva jsi, běs skály v hruď mi házel,
sup den i noc mi lítal nad hlavou,
vlk žití bludištěm mě doprovázel.

292.

Bouř letí s hor, les sterou hlavou klátí,
já chvěji se; kéž z končin nebeských
tvůj úsměv aspoň ve snu mír mi vrátí!

293.

Už nemám nic, jen vzpomínku a knihu,
vždy smutněj mořem žití pluje duch,
jak labuť zpozděná, jež táhne k jihu.

294.

Má hlava, děti, na váš hrob se kloní...
Žel, nezřím vás, jen andělský váš zjev
mně z růží vašich srdcí v život voní.

295.

Svět ztemněl se, smrt s životem se sváří,
v tmě zbloudil bych a nevrátil se snad,
leč oči dětí mých mi v život září.

296.

„Noc tají dech, hvězd píseň nebem letí,
kde na harfu jim hraje David král..."
V těch nejjasnějších vidím vás, mé děti.

297.

Když druhdy bloudím mlhou prchlých roků,
nic nechápu, než dálný zvonu pláč
a vzdušný zjev mých drahých po svém boku.

298.

Mníš, divokým že mákem hoří lány?
Ó ne, to mého žití rudý žal
a krví zpívající ňader rány.

299.

Mně odňato je dětmi ráje věno,
leč ránu srdce Bůh mi Tebou skryl,
má neťko rozmilá, má dobrá Zdeno!

300.

Zda, Zdeno má, čas ruže pro tě pěstí?
Já aspoň jednu bych si vložit přál
do milostného vínku tvého štěstí.

301.

Proč žehnáš mi, proč tolik vroucích díků?
Mně stačí, dítě, jeden polibek
tvých hříchem nedotknutých něžných rtíků.

302.

Proč, když tě zřím, vzdech v nebe míří v letu?
By vzklíčilo ti štěstí, vroucně ždám,
jež před smrtí bych spatřil ještě v květu!

—

VI.

KRÁSA. ZPĚV. UMĚNÍ.

303.

Buď poetou, když krása v duši raší;
v tvém zkvetlém srdci slavík klokotej,
z tvé lebky však jen orel ať se vznáší.

304.

Když orla mysli tvé svět ranil v křídla,
buď poesie slunným lékem tvým;
jeť kouzelná ta zář jejího zřídla.

305.

Co umění? Toť studna, dna jež nemá,
vždy plná je, leč nabrat nemůž' ten,
čí duše při tom hluchá je a němá!

306.

Chci z duše pět; pryč závoje a masky!
Jak Venuše z vln nadšení se vznes,
ty, písni má, — jak perla z vína lásky!

307.

Ze zdroje poesie chceš-li píti,
dřív z prachu všednosti si utři dlaň,
sic místo rosy bláto budeš míti.

308.

Zpěv bez citu pýř pozlátka je pouhá,
vždy pravou píseň zdobí citu květ,
jejž snivou vůní sladká plní touha.

309.

Proč zpěv mi zázrakem? Aj, v pravé kráse
mám za zlatý ho s nebe spadlý klíč,
jímž nebe lásky lidem otvírá se.

310.

Kde ke mně anděl s první písní slétl?
Když v duši mojí světle měsíčném
keř tatíčkových pohádek mi kvetl!

311.

Proč verše tkám? Snad dřív jsem ptákem býval,
a dávný osud zrak mi vypálil,
bych žití za noc měl a stále zpíval.

312.

Květ v srdci znám, jenž nikdy neuvadá:
cit pro krásu a její vznešenost!..
Mdlým žití rabem je, kdo toho strádá.

313.

Co píseň je?... květ zvučný dumných skrání,
a plamen srdce jisker hvězdnatých,
a citu zář a slza vzpomínání.

314.

Když písni toužím zevní zdobu dáti,
tu ze rtů tvých mi sladký slétá rým,
a krásy zář tvých očí mi ho zlatí.

215.

Ó ritornell, ten vždy se krásně vznáší,
jak arab, podklesne se zřídka jen,
však za to ohnivostí rád se plaší.

316.

Že slza rosou, měnící se v sutku,
když dychne na ni žal? Já nevím! Snad!
Mně perlou písně v lastuře je smutku.

317.

Chceš hodovat-li umění při poháru,
vždy pamatuj, že vytrvalost jen
a odříkání mezníky jsou zdaru!

318.

„Jen v ryzí pravdě umění je spása!
Nač dobro, puvab, děje vznešenost?...“
Nuž, množilka je pravdou; ach ta krása!

319.

Tvá přízeň vždycky buď jak čistá panna,
tvá láska snoubená jak žena buď,
a nenávist jak žena neoddaná.

320.

Vše, co v tvém srdci křídly vášně bije —
být chceš-li knězem krásy vznešeným —
vzplaň v bílém žáru svaté poesie!

321.

Vždy pravá krása Ježíškem jest jeslí:
zde osel iakal, tam bučel vůl,
leč mudrcové na kolena klesli.

322.

Viz zlatou mušku! V květu pyl se tísní!
Již nezřím ji, leč cítím květu dech . . .
Tak citu slza ztajená je v písni.

323.

Vám píseň ničím jest? Ej, divy tvoří;
dnes vzlétne jiskra z básníkových úst,
a zítra plamenem už světy hoří!

324.

Že stýskám písněmi? Kdož za to může?
Když štěpnou ruži přelomí nám žal,
jen šípek vypučí; ty tam jsou ruže.

325.

Jak z ňader chlumu vláhy zdroj se rojí,
tak z duše pěvce zlatý slunce proud,
jímž chorá duše svobody se hojí.

326.

Červ skryl se do stolistky vonné skrýše...
Jak stolistka je duše pěvcův též,
když žal ji stih', pyl krve písní dýše!

327.

Hruď pěvcovu sám Bůh prý v plamen nítí,
až mysl zkvétá jako rudý mák,
a vlny metá citu vlnobití.

328.

I pěvcovo jak jiné končí žití,
nechť nad vrabce on vzlétá: zpěvný pták,
smrt, ostříž, oba týmž je drápem chytí.

329.

Vždy pokrytci zlem poesie byla,
jak Venuše, jíž ruku rozbil mnich,
že božský klín tou lilií si kryla.

330.

Náš svět! Proč nelze pěvci z noci času
jak Euridiku ondy Orfeus —
zas v život vyvolati pravou krásu!

331.

Svuj život básník vždycky v žalu ztrácí:
buď opuštěn, chud, bídou umírá,
buď z tajné srdce rány vykrvácí.

332.

Viz, staré písně krásná vazba pojí!
Toť suché květy dávno zašlých jar,
jež na památku v zdobné váze stojí.

333.

A co jsem já? Jsem pramen lesní skrýše;
kdo z něho cestou svěžnou nabral číš,
kal házi veň teď s domnělé své výše!

334.

Ctít pěvcu vyvolených neustávám,
leč nejradš srdce oběť zápalnou
na lidu svého písně oltář dávám.

335.

Nač velkým být? Či duněti má země
pod krokem poutníka, jenž kráčí v hrob?
Líp květů hlavou dotýkat se jemně.

336.

Že všecky vášně sílu ducha lámou?
Ne, vášním krásy dávám duši rád,
mne zničí-li, jí přece neoklamou!

337.

Líp krátce žít, leč jasně, na tom dosti,
já přál bych si být slunce paprskem,
jenž krásou zžehnut slétá do věčnosti.

338.

Chraň krásy zjev: květ těla, božství líce!
Jí sprostotě-li necháš na pospas,
je největší to světa mučenice.

339.

Já žasl nad sochami bohyň vnadných,
leč nad mramoru původ veškeren
přec plastiku radš pohybů mám ladných.

340.

Že bezúčelná umĕn krása všaká?
Pak bezúčelný život náš i duch,
a zlosyn je, kdo dítě v život láká.

341.

Hleď, za labutí ploucí jak se skvěje
na vody modré v hlati světlý pruh...
Tak po písni se v sdílném srdci děje!

342.

Proč výtkou díte, karatelé přísní,
že v drobné sloze mé je rosný stesk;
vždyť štěstí na hrobech rosť květ mých písní!

343.

Nač na hroudě chceš dlít? Jen výš a výše
po srázech žití spěš, v chrám duchů leť!
Tam vše, co hledáš, najdeš mnohem spíše.

344.

Měj vzorem skřivana, nač orlem býti?
Když orel vzlétá, drobná chví se ptáč,
ty buď a těš, když orlové se lítí.

345.

Zdaž, Bože můj, mně nemá býti k smíchu,
když blátivým chce pérem upíchat
lva královského hrstka hnidopichů!

346.

Sklad písmen nic že není, moji zlatí?
Aj, péro, věřte, víc než sterý meč
a legiony ostrých kopí platí!

347.

Jak? Pérem chceš jít na lotry a lháře?
Spíš rukavice na ruce si vem,
bys zůstal čist, až udeříš je v tváře!

348.

Šat mody na čas je, nechť zroben sličně,
leč Afrodity nedostižný zjev
ten krásou bude zářit ustavičně.

349.

Že novou umění jste zžehli dobu?
Což svůj jste nepostřehli sebeklam?
Toť odlesk záře jenom z řeckých hrobů!

350.

Dřív pěvcům z duše zlaté slohy tekly,
teď z kalamářů však je nutí ven
chtíč s požitkem, jež blátem křídla vlekly.

351.

„Co forma teď?“ děl modník, „nic než pleva,
víc symbol jest!...“ a balvan na sloup vznes',
„tam, vizte, skryto božství mého Zeva!“

352.

Jen blb a smilník hlavy na zad točí,
když nahé krásy oslní jej zjev,
však pod výstroj vždy chtivě brouží oči.

353.

Ó jaké mrzké ovládly svět klamy!
Dřív Venuši z pěn vstávat básník zřel,
teď za rudými má ji záslonami.

354.

Chceš uviděti bohy v nahé kráse?
Dřív pevně zavři smyslný svůj zrak,
bys duchem spíš je spatřil v zářném jase.

355.

Vždy dělo se a posud tak se stává,
když oři vzletnému vůl bučí v tvář,
vždy mezek s oslem pochvalu mu vzdává.

356.

To že je také rozuměti světu,
když pozná kdos, že čmelíka má pták
a muška přissála se k růže květu?

357.

Nač žalovati na proměnu doby?
Jen nevšednět! Dál s času postupem;
zvyk těžší nám než jiní pouta robí.

358.

Kdo hlupákovi pro zlato se kloní,
chce jen, by hlupák klonil se mu zas,
když veršů rolničkou mu chválu zvoní.

359.

Jsme lidé nestejni; u vášni slepé
výš s klektem orel vniká v černý mrak,
a skřivan s písní v slunci křídly třepe.

360.

Nač dbát, že v dík jen hana se ti slétá?
vždyť nevadnoucí vínek vděku, věz,
jen na temeni mrtvé hlavy zkvétá!

361.

Jsou orlové též obrejlených zraku,
již moderně chtí vzlétnout do nebes,
ač mají křídla jenom u svých fraku.

362.

Kdo výstřednost nad tichou krásu volí,
ten zdá se mi jak Babylonu král,
jenž s orly mrchu jeď a seno s voly.

363.

Kdys jinak rozuměli poesii;
z blan prostých vzlétal ondy rajský pták,
teď v papír nádherný se červi kryjí.

364.

Bůh Kristus mřel, leč hloupost posud hlásá:
„Chtíč Barnabáš buď rozpoután a prost,
leč na kříži mři vznešenost a krása!“

365.

Trp, umělče, trp v každém duše sporu,
vždyť sláva dcerou bolesti je, věz,
a vznešeného nad úšklebky vzdoru.

366.

Kdys popík, ritornellem dotknut lehce,
mou hanou skálel o dvou stranách blanku;
prý tak a tak chce havran, skřivan nechce!

367.

Proč zpíval jsem?... Aj, proč že hvozd se mladil,
když v jara době rozzpívaný pták
krev srdce svého perlou v hruď mu vsadil?

368.

A třeba nezpíval jsem než sám sobě —
to, co jsem chtěl, ne co jsem vykonal,
stůj jako tichá cypřiš na mém hrobě!

369.

Že staří jsme? Nuž rádi odpočinem,
jen ducha mošt-li těch, již tupí nás,
v zdar národa v čas příští bude vínem.

—

VII.

ŽIVOT.

370.

„Co život je? Spleť radostí, hrst boje,“
máť děla mi, když v rámě jsem jí pad',
„když kvetl jsi, nes plody, dítě moje!“ —

371.

Ven v život pluj; ten nežije, kdo váhá!...
Však přeběda, když bouře drtí loď,
ať veslo třeba na dno moře sáhá.

372.

Vždy s rozvahou jdi do života boje,
leč věz, že duchem hynout počínáš,
když ponejprv jsi zapřel srdce svoje. —

373.

Mez života je blízka mezi smrti,
jich uprostřed se černá půdy lán,
kde člověk k setbě jiným hroudy drtí.

374.

Dva mezníky nám v žití bloudit brání;
z těch prvý jmenuje se: dobra čin
a druhý slove: vděků odříkání.

375.

„Nuž dospěl jsem! Chléb na vlastním chci stolu!...“
Na ideálů věž jsi dostoupil,
teď dbej, bys u všednost zas nespad' dolu.

376.

Ne z každé vláhy símě štěstí klíčí;
květ deště krůpějemi svěžen jest,
slz krůpěje však spalují a ničí.

377.

Jen nežaluj, stesk v duši-li se vrší;
když kovář Život v srdce buší nám,
tu jiskry písní nejvíc z něho srší.

378.

Muž jako pšenice buď zlatoklasá,
když stéblo ovinul jí svlačce květ:
čin vážný hlavu zdob a srdce krása!

379.

Ó nevěř ledabylé žití zvěsti,
sám ze sebe že všecko všudy máš;
krev někoho lpí vždycky na tvém štěstí.

380.

V sen lidské pouti radost zřídka pěje;
pláč, úzkost, strach a hněv a stesk a žal
vždy stékají nám žití do šlépěje. —

381.

Snil v mládí o štěstí jsem květu zlatém;
však uprchne-li slunce mladých jar,
snů zlaté stopy stínu zmizí chvatem.

382.

Ach, po štěstí mé srdce posud křičí,
leč chce v něm volným být, ne otrokem,
spíš krví zátopou se samo zničí! —

383.

Buď vesel v mládí při zpěvu a víně
a k srdci ženu viň, ji máš-li rád,
ať růže zkvétá do poupat v tvém klíně.

384.

Proč ustavičně žíti planou touhou?
Dbej činu radš; jeť život přeludem
a jepicí a snem a bajkou pouhou.

385.

Co člověk v žití žalu má, co hoře!
Jeť slza druhdy kapkou pěny jen
z vln strastmi kypícího v srdci moře.

386.

Přej radost mládeži a vášně ladné,
toť hudba křídel jejich duši jest
a kmetské srdce při jich zvuku mladne.

387.

Sám každý vol, čím chceš a můžeš býti,
leč věz, že klam a smrt jen vytáhneš;
ať jak chceš sáhneš do osudí žití. —

388.

Nic nejsou ti, než obílené hroby,
kdo místo činy duši nezdobnou
jen hlínu těla diamanty zdobí. —

389.

Proč maškar plachý vír zřím v světa klusu?
Že z protiv život náš jak bláznů šat
z lat sšit je strakatých a pestrých kusů!

390.

Mne vzdušné hrady žití málo baví;
jen základem kdo vlastní srdce dal
a krev svou pojidlem, ten dobře staví. —

391.

Rád kalí svět dvou duší zápal čistý,
nechť jak dva bělásky je hostí květ,
zášť řekne přec, že dva to černé listy. —

392.

Chci v moře zdí, v němž žití vlny bijí,
v loď požitku, kde veselý je ruch! . . .
Již vím, chceš pohřbíti svou poesii?

393.

Proč člověk žitím krásu těla maří?
Chce v slunci spíše vonným květem být
než sochou omšenou mít věčné stáří. —

394.

Hrob tajný jest; já nemiluji taje,
zvlášť půvabu, jenž rudne na rtech žen,
a bělostnými hrozny prsou zraje.

395.

Je zpozdilec, kdo na číhané stává,
by štěstí lap'; toť jako střízlíček,
jen dětem náhodou se chytit dává. —

396.

O štěstí, štěstí, nevěstka to lstivá;
dnes králi pyšně kráčí po boku
a zítra s jeho drábem jedno bývá. —

397.

Kde krása s něhou je, tam zášť jen maskou;
jak vuně květu ve všem jedno jest,
tak život ženy ve všem ať je láskou.

398.

Co vznáší tě, to miluj, ne co dráždí;
zve Astarta tě na hod s úsměvem,
leč po hodu tě bez soucitu vraždí! —

399.

Zbraň ať je jakákoli, vždycky raní;
tož zbraní ženy budiž láska jen,
a cit zas lásky jedinou buď zbraní.

400.

Žal velký vždy až v rakev s námi spěje;
žár, jenž se jeho bleskem v srdci vzňal,
slz oceán už ani neuleje!

401.

Ctnost pravá nikdy neblýská se řečí;
jeť pravá ctnost jak pravá rekovnost
vždy němá, leč vždy silná v nebezpečí.

402.

Skloň duši svou, kde žal rve ňadra mroucí;
plod broskve zlatý zdobí růžný pel
a lidské srdce s bližním soucit vroucí.

403.

Ó převznešená mudrců jsou slova,
a veslem žití, střelkou citlivou,
však kotvou jest jen ruka dělníkova!

404.

Jen hlupcovi je zločinem a hříchem,
když dělník stejný s tím chce chleba díl,
kdo bez práce je větší jenom břichem.

405.

Svět klamu práva nikdy nepozbude;
mřelť stejnou smrtí lotr kdys i Bůh,
a soudci posavad jsou stejni všude. —

406.

Před středověkem my tu přednost máme,
že lidi středověku klamal čert,
leč nyní člověk lstný i čerta zklame. —

407.

Jsou lidské vděky Bohu stejně cenné,
ať voskovou mu svíci rozžeháš,
ať s ranou žití srdce zkrvácené.

408.

Ten z duše choroby se nevyléčí,
kdo místo aby v skutcích hledal lék,
na dlažbě chrámu s kleslou hlavou klečí.

409.

Ať modlíš se a ňadra biješ pěstí,
Bůh v špinavou tvou kobu nevkročí;
spíš čistou duši musíš k němu vznésti.

410.

Vždy plujem bouří v žití vetché lodi
a dospíváme záhad tajemných,
jen když vln příboj s paluby nás shodí!

411.

Hůř nad jiné se tomu umíralo,
kdo v životě se nepřiučil víc
než to, co před ním na sta jiných znalo.

412.

Vždy děti života jsme na tom bídně,
jen rozmanitý konejší nás klam,
leč v posled přece zaspíme vše klidně. —

413.

Chceš v odříkání v klášterní jít kobu
a nechat stydnout krev a srdce tlít?
Což není k tomu času dost až v hrobu?

414.

Ne očí svých, leč duše žhavým pláčem
hleď smíru s Bohem svým i se světem,
tuž vulí se, ne ostným karabáčem. —

415.

Ó mrskači, ó krotiči své síly!
Což proto Pán vám do žil purpur vlil,
by hnusný prach svých stop jste obarvili?

416.

Tvou rozkoší-li bič — ač je-li možná? —
pak na kolenou den i nocí pros,
ať máš ho po smrti též, duše zbožná!

417.

Mníš, rozkoší že Bohu tvoje bytí?
Vždyť jeho obraz týráš — sebe sám —
což mrzáky chce otec z dětí míti?

418.

Tvá, mniše, bachantkou-li krev i touha,
jdi, kuj a dlab, oř pole, rodu dbej!
Muž svatým být, kdo přírodě se rouhá?

419.

Svět toužně čeká lidstva dobu novou;
ta sotva s lyrou zjeví se nám však,
spíš s bleskem děl a zbraní ocelovou.

420.

Jak štěp buď v pomluvách, jenž hlavu kloní,
když černým křídlem rve jej bouře zlost,
jen zašumí a z hloubky ňader voní.

421.

Co soustrast? Dým! Co útěcha? Jen slova!
Víc potěší tě dítka tvého zrak;
vždyť zabíjí i ruka přítelova.

422.

Rád hlupák slovy v mudrce se mění;
vždy nejraděj chce býti šlechticem,
kdo nikdy nebyl šlecheten a není!

423.

Vždy vykonej, jak duše tobě radí,
nad lstivý lichot přímou důtku važ;
dnes Jidáš zlíbá tě a zítra zradí. —

424.

Kdo bzučně oblétá tě jako ovad
a dráždí tě a píchá zas a zas,
hleď morálně ho řádně spoličkovat! —

425.

Rád nepřítel lež za pravdu má každou;
lež zbraní zákeřných však lotrasův,
jež babsky ze zadu nás hubí vraždou.

426.

Když do paty chce uštknout tebe zmije,
v čas rozpolti jí tělo obuškem,
a tomu leb, kdo v cti tvé sadu ryje. —

427.

Chceš slyšet zníti lyru Apollovu;
chceš Heru zřít, když Venušin má pas?
Blb, bohat-li, má všecko za hrst kovu.

428.

Nač vlku as, jenž čest a klid ti krade,
být milostiv? Nič, bij ho zas a zas,
ať zcepení dřív, než bude mít mladé. —

429.

Kdo v duše chorobě lék v krčmě hledá,
ne přírody všech matky na ňadrech,
ten Sisyfem, jenž marně břímě zvedá. —

430.

Číš vína k vzrůstu do nebe ti stačí,
leč druhou již jsi menší nežli dřív
a třetí mocí do prachu tě tlačí.

431.

Vlk z vlka padlého vždy krev prý chlopce,
tož ze strachu-li kdos jdeš s vlky výt,
buď hotov krev dát k zdaru vlčí obce.

432.

Kdo stíhá lva, krev často z ňader roní,
když zuřivou byl zvěří napaden;
ten šťastnější, kdo zajíce jen honí!

433.

Té lži, že u vývoji nestoupáme!
Kdys židé bohem jenom tele ctili,
my nyní za bohy už voly máme!

434.

Bůh Řekův kdys vzal tvářnost býka na se,
chtě cudnou ženu klamat; z choutek těch
dnes na boha si hraje mnohé prase!

435.

Co vzpomínka? Dnů lepších zásvit záře,
jež rosu nese z nocí prchlých chvil
do dávno zvadlých květů naší tváře. —

436.

Na mladosti své vzpomínám si květy,
jen bílé hvězdy byly kopretin,
leč mudřec dí, že z hvězdy jsou též světy.

437.

Když v lese květ a setí v poli raší,
tu žebrákem jen ten jest, komu chléb
skřivánky písní z jaré duše plaší.

438.

Děl filosof: Věc velkou duch můj stvoří,
čím nad všecky se v světě proslavím!...
A dlaní vodu přelívat šel k moři.

439.

Cit v úctě mám, on duši jasem zdobí;
ten, kal kdo metá svatý na obraz,
ne obrazu, sám sobě hanbu robí!

440.

Dej vláhu květině a vůni dá ti,
hlaď kámen, dá ti lesk... A člověk? Žel!
Dej srdce mu, on bude tobě láti! —

441.

Rve příval chudým ornou pole hroudu,
leč příval slz, jenž lidské srdce stih',
jest nejdravější ze všech světa proudů.

442.

Jen zapři cit i krev i rozum zdravý,
a zisk co káže, klidně vykonej,
pak věru nejsi víc než vlk je dravý.

443.

Tvé žití-li se dobrým skutkům brání,
pak ani svaté křižmo, ani kněz
před srdce pokutou tě neubrání! —

444.

Kdož ví, čím srdce naše druhdy zetlí?
Proč chví se, snadno pozná anatom,
leč příčin bolu jeho nevysvětlí. —

445.

Líp skromně žít, než z velkosti mít hoře;
radš padnout rosou v květu kalíšek,
než jako hvězda do prohlubně moře. —

446.

Jak hloupost dí, tak blbost po ní žvastá,
čím vědomí však pomluvy je drak,
ať jednu hlavu má, ať má jich na sta.

447.

Mlč v bolestech, jen slabost lká a křičí;
stůj, pevný buď! Chceš korouhvičkou být,
jež do všech stená stran, když sever fičí.

448.

Před záštím lotra vzteklivce, jenž zuří,
jen meč tě ubrání, ne růženec
neb na dveřích tvé síně noha muří.

449.

Už od pradávna v světě přicházívá:
kdo hloupým žvastům nechce víry dát,
vždy od hlupáků do klatby dán bývá. —

450.

Nad dávných věků Iliadou žasni,
nad zpěvy světa velduchů se div,
přec život dítka největší je básní. —

451.

Co štěstí jest? Jen zlaté nebes ruže!
Zda nezvadnou, než z lesů vyjde noc?
Kdož v žití kytku je svázati může?

452.

Co jsem, to vím, a cítím, co mně schází,
leč v odvet rukou v bláto nesáhám,
jímž z úkrytu kluk druhdy po mně hází.

353.

Kdo z úmyslu tvé zavraždit chtí štěstí,
těm domluvou se nebráníš, věz,
ty přesvědčíš jen logikou svých pěstí!

454.

Všem zoře míru v den se nerozní tí;
kéž večerní nás zlíbá červánek,
než přijde černá půlnoc všeho žití.

455.

Člun žití-li v tůň všedna se ti kácí,
tu vlastní srdce citnou střelkou měj,
jež k polu krásy vítězně se vrací.

456.

Žni zlaté života proč nemám asi?
Já v duši pouze květy pěstoval,
ne bohatého žita chlebné klasy. —

457.

Svůj k svému, tak chce svět a je v tom v právu,
leč zpěvem družku vábit musí pták,
an zlatý býk vždy zlatou najde krávu!

458.

Les ozářen, zpěv jarní zpívá drozd;
v tom střelmo s výše ostříž naň se spouští:
„Mám,“ klekce, hlad, chci jíst; už pěl jsi dost!“

459.

Co cílem života vší tvorstva říše?
V chrám lásky křídly rozkoše se vznést
a štěstím zlíbán na vždy usnout tiše.

VIII.

MEDITACE.

460.

Dvé písmen na stromě se v jedno vine...
Proč zamyšlen zde stojím? Přemítám,
zda duší dvou v nich nespí tragedie. —

461.

Co žití jest? Já mním, že v mládí dobu
slet hvězdy je to na kvetoucí zem,
a v stáří kácení se v temno hrobu. —

462.

Když sněhy stáří na hlavu nám padnou,
to příchod zimy krutější je všech;
vždyť květy myšlenek jí navždy vadnou.

463.

Čas poutník jest, kdož v chůzi však mu stačí?
svým plecem v budoucnost nám cloní vzhled
a v minulost nás hlouběj nohou tlačí.

464.

Chcem stále účel znáti všeho bytí,
kdo toužili však k pravdě výš se vznést,
jsou za vděk páleni a na kříž biti.

465.

Čiň dobře vždy i tu, když chvíle láká,
bys zlobě pomstil se, nechť plachý svět
má osla za přezdívku pro dobráka.

466.

Co byl jsem dřív, co jsem, co někdy budu?..
Buď člověkem, proč badáš po jiném;
tvé přemítání vše jen hrst je bludu.

467.

Dbej duše své vždy větších, volných kruhů,
hleď, abys nejdřív nalezl se sám,
pak teprv zkoumej hruď a srdce druhů!

468.

Buď mudrcem, tíž hmoty přec tě zhubí;
jeť trhem na otroky časný svět,
co mozek mu? Jen svaly chce a zuby!

469

Ó nemysli, že čas jen tebe moří;
hleď světu bystřej srdce do hlubin
a zděšen zříš, že všichni v něm jsme choři!

470.

Vždy neštěstí a bolestí se plíží,
kdy nejmíň toho tušíš, nejmíň dbáš,
leč každá bolest víc tě k Bohu blíží. —

471.

Jen tomu věř, co Bůh ti v srdce vložil,
buď z žití rád; tak pravý káže kněz,
či knězem jest, by strach tvé duše množil?

472.

Co činí Bůh, vše výborné je, díte,
nuž, dobře tak, leč zkroušeně se ptám,
jak orla před skřivanem omluvíte?

473.

Svět z bohů křivd i lidí bědně stůně;
hle, hlupce šatí v knížat zlatohlav
a ducha knížata v šat druhdy z hůně.

474.

Poušť před námi, mha za námi vše skrývá,
ach, za tou mlhou mladosti je ráj,
v něm štěstí naše smutnou píseň zpívá.

475.

Co tady jsme? Jen za slunce vír prachu;
když vánek poletný veň dechne jen,
v ráz ztratí se — To my jsme, milý brachu!

476.

Proč smuten jsem? V snů prales vymýcený
má chorá duše v jarní vyšla den,
a když jsem křik', stál něm, byl bez ozvěny.

477.

Co člověk? Z křídel anděla jen perem,
jenž nese strachem třesoucí se svět
zas na věčnost, kam z věčnosti se berem

478.

Proč přišli jsme? Ta otázka nás mučí;
jsme harmonie tvorstva jenom tón,
a tón, než mře a zahyne, ať zvučí!

479.

Zda člověk přírodě víc červa bývá?
Jí pralesu je roven klasný lán,
dub metlici a orlu drozd, jenž zpívá. —

480.

Co život náš? — Jen jiskra, čas již nítí.
A píseň? Žhavé krve bílý květ.
A láska? — Rosa na chudobce žití.

481.

Čas proudem záhad vlní se nám v nitru . . .
V noc povĕčnou když k věku padne věk;
zda okamžik blíž k poznání jsme jitru?

482.

Co hvězdy jsou, ty tečky sotva znalé?
Svět za světem to, samý s divem div,
a přec jen všehomíra hříčky malé. —

483.

Rád opěval bych zemi. Ó těch bludů!..
vždyť bezvolně bych opěval se sám,
vímť dobře přec, co byl jsem a co budu.

484.

Kam bereš se? kdys k růži děl jsem ladné,
ta střásla květ, pták otázán byv křik',
a kámen nedal odpovědi žádné.

485.

Kdy svého určení lid dojde mety?
Kdo ví to as? Snad z věku zapadlých
nás věčnost v jiné přenese jen světy! —

486.

Žít klidně chceš a klidně v hrob se ztratit?
Toť musíš krev svých ňader prodávat
a chléb svůj zlatem ideálů platit!

487.

Chceš směle k slunci vzlétnout pro jas žití?
Než přes rej mraku duch by výš se vznes',
už blesk tě sráží k žalu vlnobití! —

488.

Vždy neblaze těm z nevděku se děje,
kdo svítí hlupcům duše plamenem,
již na zápach jsou zvyklí petroleje.

489.

Ó těžko člověku život je nésti,
blah jenom ten jest, jehož žalům Bůh
z ran krvavých dá bílou písní zkvésti.

490.

Proč, když nás život hněte, rve a souží,
zrak bezvolně se zvedá do nebes?
Duch jejich synem jest, tož k světlu touží.

491.

Výš hlavu vznes, chceš viděti-li bohy;
o klenbu nebe žebřík neopřeš,
či vzrostl kdos když na bibli dal nohy?

492.

Proč toužíš po mušce, již zovou sláva?
Než druhdy doletá tě její zjev,
již lačných vrabců kořistí se stává.

493.

Jsou hroty lauru hrotů růží tužší.
Hrot růží raní někdy ruku jen,
leč lauru tajný hrot ten vniká v duši.

494.

Děl k vichru jsem: „Hleď v prostor, divý vládce,
kdo konal víc? . . jen Bůh a lidský duch! . .“
„A já vše rozpráším, vy jepic stádce!“

495.

Jsme žitím štvaná zvěř; smrt náš je honce,
kdo rychlej běží, rychlej skoná jen;
hned první krok náš počátkem je konce.

496.

Smrt malá vždy, ač růsti neustává,
jen tenkráte je božsky veliká,
když věčný život údělem nám dává.

497.

Líp rázem mřít, ne jako jelen štvaný;
vždyť lidský život teprv počíná,
když smrtí skončí se ruch světa planý.

498.

Proč před smrtí se chvěješ? Nebuď sketa!
Hleď, kámen zvětral, zdoutnal strom, květ zvaď
a trvá přec, jen po obdobě veta!

499.

Nač, živ jsa, dbáš své hrobky na ozdobu?
Jeť všecka země květný lidstva hrob
a každé jaro kytka na tom hrobu.

500.

Proč dýkou sváru hubíš se a hádky?
Což netušíš, že v ponurou ti tvář
smrt tajně píše tajemné své řádky.

501.

Co člověk nadšen konal, věky stává,
leč sám vždy menší je než jeho čin;
tenť vytrvá, on v prach se rozpadává.

502.

Zda jedinec as souborem je stavu?
Proč soptíš, zlý když na pranýř dán druh?
Vždyť zmrskat ruku není utít hlavu.

503.

Ten velkým-li, ať dříve žil ať nyní,
kdo stopu svou na místě slunných zdob
jen krví označil, neb značit míní? —

504.

Kdo z žití vracíš se, máš šedé vlasy...
Kde bloudí mládí tvé? Nuž, odpověz!
A kde tvé vzletné myšlenky jsou asi?

505.

Ten největší je rek a nepovolí,
kdo v nejkrutějším boji za život
chléb otroka si vlastní slzou solí.

506.

Dbej pravdy, krásy, dobra, zle jež hynou,
leč věz, když za ně v boji umíráš,
svět vděčí ti: „Co chce? Mře vlastní vinou!"

507.

Co sláva jest, když k jednotlivci slétá?
Nic, nežli hrstka roznícených slov,
jež v deliriu promluvil duch světa.

508.

Slyš! Ký to zvuk? To datel tepe v kůru...
Či stáří mi to sbíjí rakev snad,
by z žití pout duch povznesl se vzhůru?

509.

Chtěl svět jsem mít, a prken šest mi stačí,
kol sivých skrání krouží smrti zvěst
a suchou rukou na lebku mi tlačí. —

510.

Smrt roste v nás a žárem v krev se vtírá;
čím sladší rozkoší nám plní hruď,
tím trpčím kvasem pak nám duši sžírá.

511.

Buď milosrdným jako Otec v nebi,
či můžeš říci dnes, že zítra snad
sám nebudeš mít toho zapotřebí? —

512.

Co člověk byl, co jest, co bude? Brachu,
můž bláta hrst být u věčnosti víc
než tajně kolotavou hrstkou prachu?

513.

Ó vzmuž se přec! Proč stále duch tvůj nyje?
Nic nezměníš; svět sídlem strasti jen,
a každý umírá jak dlouho žije.

514.

Zda doletět lze lidstvu štěstí zřídla?
Vždy záhad věčitých mu brání mrak
a skály předsudků mu tíží křídla.

515.

Chceš nebe proraziti čelem snivým?
bys cíl náš znal? Tenť pohádkou nám v půl
a z druhé půle zjevením jen lživým.

516.

Že poznání chceš vzlétnout ku prestolu?
Jak muška k ohni k němu zamíříš
a špetkou popela v ráz spadneš dolů!

517.

Co věčnost jest, v svém náručí co svírá?
Den v její krvi rodí se i mře —
a zase rodí se a zase zmírá. —

518.

Co účel náš as u věčnosti klíně?
Čím výše rostem hlavou do nebes,
tím hlouběj nohou zapadáme v hlíně! —

519.

Co v lidstvu potrvá až k lidstva zmaru?
Jen věčná touha, věčný stesk a žal,
jež z prsou mateřských pils v žití jaru!

520.

Že Bůh nás otec všech? Ó jak jsme kleti,
že dává otec v bitvách sveřepých
své slabé od silných si vraždit děti!

521.

Duch tvorstva kdyby svár chtěl mít a války,
byl by nám topory hned v ruce dal
a v ňadra místo srdcí dubí špalky! —

522.

Kdy lidstvo cíl svých tužeb svítat spatří?
Ač, třeba orůzněni jazykem,
přec národové srdcem budou bratří. —

523.

Svět nejspíš krví zapadne a hnisem;
vždyť ne co lidský duch byl vykonal,
leč vraždy hromadné zve dějepisem.

524.

Bůh muže lidstvo lepším zléčit líkem,
než hrůzou pekla; bohem lásky jest;
má ďábel Bohu být snad pomocníkem?

525.

Co věčnost údělem as pro nás chová?
Kdo tušit můž'? Snad hvězdami když sní,
už duchem utváří z nich slunce nová.

526.

Mám o hrobku se starat? Žal to plodí;
co na mně časné jest, měj orná prst,
co věčné, Bůh snad mezi hvězdy hodí. —

527.

To nejvíc srdce lidské rve a svírá,
že hříšníky jsme všickni napořád,
ať ta neb ona ukájí nás víra. —

528.

Zpěv věčnosti nám zvučí z duše nitra —
nechť pouhým prachem jevíme se dnes,
já vím, že hvězdou zaplaneme zítra. —

529.

Ve vlnách věčnosti nám duše plynou,
ni loděk jich ni vesel není znát...
Kéž děsné bouře zásvětí je minou!

530.

Jdu v myšlenkách, proč, dumám, jsem tu asi?
Kam jdu, kde cíl? Kdo dá mi odpověď?
mhla kryje nebe jen a slza řasy.

531.

Čím budu as, až Buh mne zemi vrátí?
Být nemohu-li hvězdou zářivou,
ať pro chudé jsem klasem na souvrati!

—

OBSAH.

NAKLADATELSTVÍ
J. OTTO
V PRAZE